

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Quomodo anima coniuncta corpori patiatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

QV AEST. XXVI. DE PASSIO. ANIMÆ. ART. II.

spiritualis substantia nō est eiusdem generis cū virtute corporali: large in accepta proportione p̄ qua libet habitudine, sic est aliqua proportio spiritualis ad corporale, p̄ quā spirituale naturaliter agere potest in corpore, quis nō cōtūso, nisi diuina virtute.

AD OCTAVVM dicendum, quod in isto agit actionē instrumentalem, in quantum est motum ab agente principali, per quem motum participat aliquatenus virtutem agentis principalis, non ita quod virtus illa sit in isto secundum esse perfectum: quia motus est actus imperfectus. Obiectio autem procedit, ac si aliqua virtus perfecta in instrumento acquireretur ad agendum actionem instrumentalem.

AD NONVM dicendum, qd̄ aīa peccatrix simpliciter nobilior est qualibet virtute corporali secundū suā naturā: sed fm̄ culpā efficiēt indignor igne corporali, nō simpliciter, sed vt est in isto diuina iustitia.

AD X. dicendum, quod ignis ille nocet animæ, non ita quod admittat aliquam formam absolue inherētentem, sed in quantum eius substantia actionem impedit, vt dictum est, ipsam detinendo.

AD XI. dicendum, qd̄ in pueris pp defectum gratiae est sola carentia diuina visionis sine aliquo contrario impidente actiue: sed damnati in inferno nō solum priuantur diuina visione pp defectum gratiae, sed etiam impeditunt quasi per contrariū, ex hoc quod circa penas corporales occupantur.

AD XII. dicendum, qd̄ anima nō patitur ab igne quasi alterata ab eo, sed per modum prædictum.

AD XIII. dicendum, qd̄ voluntarium est de ratione iustitiae, non autem de rōne pœna, sed magis cōtra pœna rōnem. & ideo nō instrumenta diuina misericordiæ qua sunt ad iustificandum, in animam renitentem agunt: sed instrumenta diuina iustitiae, que sunt ad puniendum animam renitentem, agunt.

AD XIV. dicendum, quod obiectio illa procedit de passione propriæ dicta, quæ in motu consistit, de qua nunc non loquimur.

AD XV. dicendum, quod ad hoc quod sit passio proprie loquendo, opertet quod aliquid habeat natūram contrarietati subiectam, vt dictum est: & ad hoc quod sit mutua passio, opertet quod sit materia cōsideris. Tñ aliquid potest pati ab altero cum quo non cōmunicat in materia sicut corpora inferiora a sole, & aliqd potest aliquo modo pati, quod nullo modo haberet materiam, sicut ex prædictis patet.

Quia vero obiectiones qua sunt in contrariū aliquatenus verum concludunt, tamen non vere, ad eas per ordinem respondendum est.

AD PRIMVM ergo dicendum est, quod illam proportionem Aug. ostendit esse iniquidam 21. de ciuit. Dei, dicens quidem sic arsuros sine vlo suo corpori spiritu, sicut ardebat apud inferos ille diues qñ dicebat. Crucior in hac flamma: n̄i cōuenienter responderi cernerem talem fuisse illam flammam quales oculos quos leuavit, & Lazarum vidit, quales lingua cui humorem exigui desiderauit in fundi, quales digitus Lazari, quo id fieri pūlauit: vt tamen erant sine corporibus animæ. Sic ergo incorporalis & illa flamma ex qua exarst, potest intellegi: & sic patet quod illa auctoritas non est efficax ad probandum propositum, n̄i aliud addatur.

AD SECUNDVM dicendum, quod ignis inferni corporaliter viri substantias incorporeas ex parte agentis, non autē ex parte patientis: sed hoc modo corporaliter viri corpora damnatorum.

AD TERTIUM dicendum, qd̄ verbū Cassiodori nō vi-

F detur habere veritatem, si de sensibus exterioribus loquatur, tamen ad hoc quod verificetur, opere intelligi de sensibus interioribus spiritualibus.

AD QUARTVM dicendum, qd̄ ad illam auctoritatem posset responderi, quod est ignis spiritualis, n̄i p̄ tanto quia corpora damnarum eo puniri non possent. Vnde ista ratio sufficiet probar propofitum. & similiter sequens qua procedit ex simili.

AD VLTIMUM dicendum, qd̄ anima damnata in quantum est natura quedam, est melior non emetfed in quantum est subiecta miseria & culpe, intelligent verbum Domini, quod esset ei melius non esse.

G ARTICVLVS. II.

Vtrum anima corpori coniuncta patiat.

SECUNDO queritur, quomodo anima coniuncta corpori patiat & videatur quod non patiat, ut accidens, ut enim dicitur in lib de Spīritu & c. Anima, propter amicitudinem corporis & animae, corpori coniuncta non potest esse libera & a potest interire. Potest tamen timere interrompi, mente autem est quoddam pati. ergo secundum istipsum anima patiat corpori coniuncta quando fecundum se ei competit, vt interire non possit.

¶ 2. Præt. Omne quod dat alteri perfectionem, ex eo præstantur: sed corpus dat anima perfectionem anima vinit corpori ad hoc quod habet pati. ergo corpus est præstantius anima & anima potest per se pati a corpore cui unitum.

¶ 3 Præt. Animæ mouetur secundum locum per accidens: qui per accidens est in loco in quo corpus per se: sed forma vel qualitas quæ in corpore per se, non uidetur incelle anima per se: secundum ergo passio si secundum formam relata tem, quia est secundum motum alterationis visus, quod anima in corpore nō possit pati, pater.

¶ 4 Præt. Moueri per accidens diliguntur contra moueri secundum partem, ut patet in 5. R. anima est pars compositi quod per se mouetur, ut patet in 1. de Anima. ergo non debet dici moueri per accidens: sed sicut pars ad motum totum.

¶ 5 Præt. Illud, quod est per se, prius est eo quod est per accidens: sed in passionibus anima prius dicitur est ex parte animæ, quam quod est ex parte corporis: quia ex apprehensione & appetitu anima transmutat corpus, ut patet in ira, timore, & alijs iusmo di. ergo non est dicendum, qd̄ ista passionibus anima patiat per accidens & corpus per se.

¶ 6 Præt. In unoquoque principaliter est id, qd̄ effice male in ipso quāq; est materiale in eo: sed in pulcherrinis aīa qd̄ est ex parte aīa formale est qd̄ aīa ex parte corporis, materiale: hæc n. est formaliter, finitio ira, ira est appetitus in vindictâ, haec materialis, ira est accentio sanguinis circa cor, ergo in hīmō passionibus principaliter est qd̄ est ex parte corporis, & sic id, qd̄ est quod omnes qd̄ est ex parte corporis, & sic id, qd̄ est quod omnes.

¶ 7 Præt. Sicut gaudiū & tristitia & hīmō passiones non insunt animæ sine corpore, nane sentiantur, sed non dī quod anima sentiat per accidens, ergo nec debet dici quod anima per accidens patiat.

SED CONTRA, Passio motus quidam est secundum alterationem, ut dictum est, proprie accipiendo passionem: sed anima non alteratur nisi per accidentem, ergo nec patitur, nisi per accidens.

¶ 8 Præt. Virtutes aīa nō sunt pfectiores, quā ipsa aīa substantia, sed fm̄ Phil. in 1. de Anima, virtutes non sentiunt per se: sed solum pp defectum corporis ergo nec aīa patitur per se, sed solum per accidens.

¶ 9 Præt.

QVAEST. XXVI. DE PASSIO. ANIMAE, ART. III.

461

¶ 3 Præt. Omne quod per se moyetur est divisibile, vt probatur in 7. Physi. sed anima est indivisibilis, et go non per se mouetur, & ita nec per se patitur.

RESPON. Dicendum, q̄ proprii accipiendo passio nem, impossibile est aliquid incorporum pati, vt supra dictum est. Illud ergo, quod per se patitur passione propria, corpus est. si ergo passio propriæ dicta aliquo modo, ad animam pertineat, hoc nō est, nisi in quod vnitur corpori, & ita per accidens, vnitur autem corpori dupliciter. Vno modo, vt forma, inquantu dat esse corpori vniuersitas ipsum. Alio modo vt motor, inquantu per corpus suas operatio nes exercet. Et viroq; modo anima patitur p accidens, fed diversimode: nā id quod est cōpositum ex materia, & forma, sicut agit rōne formæ, ita patitur rōne materiae. Et ideo passio incipit a materia, & quandoam per accidens pertinet ad formam. Sed passio patientis detinatur ab agente, eo quod passio est effectus actionis, dupliciter ergo passio corporis attribuitur animæ per accidens. Vno modo, ita qd passio incipiat a corpore, & terminetur in animam, quod vnitur corpori, ut forma, & hæc est quedam passio corporalis: sicut cū læditur corpus debilitas vni corporis cum anima, & sic per accidens ipsa anima patitur, quæ ēm suum esse corpori vnitur. Alio modo, ita, quod incipiat ab anima inquantu est corporis motor, & terminatur in corpus, & hæc dicitur passio animalis: sicut patet in ira, & timore, & alijs hmoi, nam huiusmodi per apprehensionem, & appetitum animæ peraguntur, ad quæ sequitur corporis transmutatio, sicut trānsmutatio mobilis sequitur ex operatione motoris secundum omnem modum, quo mobile disponitur ad obedientiam motioni motoris. Et sic corpore transmutato per alterationem aliquam, ipsa anima pati dicitur per accidens.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ anima non metit interitum, vt ipsa ēm se intereat: sed timeper interitum coniunctu per separationem sui a corpore. Et si sui ipsius interitum timeat, hoc non est, nisi inquantu dubitatur, an ad corruptionem corporis anima p accidens corrumpatur. vnde nec ipse interitus anima potest conuenire per se, nec ipsa passio timoris sine coniunctione corporis ei conuenit.

AD SECUNDUM dicendum, q̄ anima quāuis perficiatur in corpore, non tñ perficitur a corpore, vt Aug. probat 12. super Gene. ad literam: sed vel a Deo perficitur, vel ipsa seipsum perficit cū adminiculo corporis obsequientis, sicut virtute intellectus agentis per ficiunt intellectus possibilis adminiculo phantasmatum, quæ per ipsum fuent intelligibilia actu.

AD TERTIUM dicendum, q̄ quamvis qualitas corporis animæ nullo modo conueniat, tamen esse coniunctu est communis anima, & corpori, & similiiter operatio. vnde passio corporis per accidens redundat in animam.

AD QUARTUM dicendum, q̄ passio non accedit coniunctu ex corpore, & anima, nisi ratione corporis. Vnde anima non accedit, nisi per accidens. Ratio autem procedit, ac si passio conueniret ratione totius, & non ratione alterius partis.

AD QVINTUM dicendum, q̄ ira, & similiter qlibet passio animæ, dupliciter p̄t considerari. Vno modo ēm propriam rationem ira, & sic per prius est in anima quam in corpore. Alio modo inquantu est passio, & sic per prius est in corpore: ibi. n. primo accipit rōnem passionis. Et ideo nō dicimus, quod anima irascatur p accidens, sed quod p accidens pa-

tatur, & per hoc pater solutio ad sextum.

AD SEPTIMUM dicendum: quod anima non dicitur sentire per accidens, eadem ratione qua nec gaudere, quamvis dicatur per accidens pati.

ARTICULUS III.

Vrum passio sit tantum in appetitu sensuia.

TERTIO queritur, utrum passio sit tantum in appetitu sensuia. Et uidetur quod nō. Christus enim secundum totam animam patiebatur, vt patet per illud Psa. 74. Repleta est malis anima mea, quod

B de passionibus exponit glos. totalitas autem animæ ad potentias pertinet. ergo in qualibet potentia aīæ

pōt esse passio, & ita non tñ in appetitu sensuia.

¶ 2 Præt. Ois motus, uel operatio quæ conuenit aīæ præter corpus, secundum seipsum eff partis intellectus. huiusmodi sensuia: sed sicut dicit Aug. 13. de Cui. Dei, non ex carne tantum afficitur anima, ut cupiat, meatatur, latetur, cognoscatur, verum etiam ex seipso his potest motibus agitari. ergo huiusmodi passiones non sunt tantum in parte appetitu sensuia.

¶ 3 Præt. Voluntas est pars intellectus, ut dicitur in 3. de Anima. sed sicut dicit Aug. 14. de Cui. Dei, voluntas est proprie in omnibus, timore scilicet luxuria & huiusmodi, imino omnes nihil aliud quam voluntates sunt, nam quid est cupiditas & latitia nisi uoluntas in eorum consensione quæ uolumus?

& quid est metus atque tristitia nisi uoluntas in disensione ab his, quæ uolumus? ergo huiusmodi passiones sunt in parte intellectuia.

¶ 4 Præt. Eiusdem potentia nō est agere & pati: sed sensus uidetur esse potentia actua, nam Basilius videnter interficeret, mulier menstruata uidentendo, inficit speculum, ut patet in lib. de somno & vig. ergo in parte sensuia non est posita animæ passio.

¶ 5 Præt. Potentia actua est nobilio quam passiva: sed potentia vegetativa sunt actiuæ, quibus nobiliores sunt potentia sensuia. ergo sensuia sunt actiuæ, & sic idem quod prius.

¶ 6 Præt. Potentia rationales sunt ad opposita secundum Philosophum, delectationi autem opponitur tristitia, cum ergo in parte intellectuia sit proprie delectatio, ut patet in 7. & 10. Ethic. videtur quod si ibi tristitia, & sic passiones possunt esse in parte intellectuia. Sed diceretur, quod uerbum Philosophi intelligitur de oppositis actibus.

¶ 7 SED CONTRA, Scientia & ignorantia, quæ sunt opposita sunt in parte animæ intellectuia, & ramen non sunt actus. ergo uerbum Philosophi non tantum de actibus est intelligendum.

¶ 8 Præt. Secundum Philosophum in 2. Physi. Idem per sui absentiam & presentiam est causa contrariorum, sicut gubernator salutis, & subversionis natus: sed intelligibile præfens facit delectationem in parte intellectuia. ergo intelligibile absens facit tristitiam in eadem, & sic idem quod prius.

¶ 9 Præt. Damal. dicit in 2. lib. quod dolor non est passio, sed passionis sensus. ergo est in sensuia uitute & non in appetitu: & eadem ratione delectatio, & alia quæ dicuntur animæ passiones.

¶ 10 Præt. Secundum Damal. in 2. lib. & Philosophum in 2. Ethic. passio est, ad quam consequitur gaudium & tristitia. ergo passiones aīæ precedunt gaudium, & tristitia: sed gaudium, & tristitia sunt in appetitu. ergo passiones animæ sunt in ea parte, q̄ præcepit ap-